# RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU INFRACŢIUNEA DE ÎNCĂLCARE A REGULILOR STATUTARE CU PRIVIRE LA RELAŢIILE DINTRE MILITARI, DACĂ ÎNTRE EI NU EXISTĂ RAPORTURI DE SUBORDONARE (art. 369 CP RM)

***Sergiu LECA***

CZU: 343.211:355.11

*The offense provided in art. 369 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, violation of statutory rules on relations between the military if there are no relations of subordination, and if this violation was manifested by acts of violence, is a crime that violates the order of conduct between the military. Legal liability for the given crime is necessary to prevent and combat the facts indicated in art. 369 of the Criminal Code, and to create an adequate military environment, respecting public order and protecting the honor and dignity of the military. Analyzing the practical examples, we can conclude that the legislation on the crime of violating the statutory rules on relations between the military if there are no relations of subordination, still creates dilemmas for practitioners today, when and how to apply art.369 Criminal Code Republic Moldova, this crime is similar to that of torture or not.*

Răspunderea penală pentru infracţiunea de încălcare a regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, nu a fost reglementată în fosta URSS decât în 1983 [1, p. 1]. Până la aceasta actele de violenţă împotriva militarilor, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, erau calificate ca huliganism sau infracţiuni contra vieţii şi sănătăţii persoanei. Trebuie să remarcăm că specificul infracţiunii date constă în faptul că aceasta nu doar atentează la norma prohibitivă penală, dar şi la regulile serviciului militar, statuate în regulamentele militare, alte legi şi norme de drept. Legiuitorul moldav a stabilit răspunderea penală pentru infracţiunea nominalizată în art. 369 CP RM. La moment, în Forţele Armate o importanţă tot mai mare capătă întărirea ordinii de drept şi disciplinei militare. O direcţie prioritară constituie ridicarea nivelului pregătirii de luptă, apărarea drepturilor, cinstei şi demnităţii militarilor, vieţii şi sănătăţii lor.

Potrivit concepţiei Codului penal al Republicii Moldova, răspunderea penală care prin antrenarea sancţiunilor specifice capătă un inevitabil caracter coercitiv este instituită în vederea apărării unor valori esenţiale pentru ordinea de drept, împotriva infracţiunilor. Instituirea răspunderii penale răspunde, în acelaşi timp, cerinţei asigurării reeducării morale şi reinserţiei sociale a persoanelor care au încălcat cu vinovăţie normele de drept penal. Potrivit legislaţiei noastre penale, infracţiunea constituie unica bază pe care se poate naşte răspunderea penală, reprezentând temeiul ei unic şi exclusiv [2, p. 79].

Infracţiunea prevăzută la art.369 alin.(1) CP RM este formală, adică ea se consideră consumată din momentul încălcării regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare şi dacă această încălcare s-a manifestat prin acte de violenţă [3, p. 1200].

***Obiectul juridic special principal*** de atentare al acestei infracţiuni îl constituie relaţiile sociale referitoare la ordinea statutară, relaţiile dintre militari, dintre persoanele care desfăşoară pregătirea militară obligatorie şi dintre rezervişti, în timpul îndeplinirii serviciului militar, al pregătirii militare obligatorii şi al concentrărilor, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, reglementate de regulamentele militare, iar ***obiectul secundar*** de atentare îl constituie viaţa şi sănătatea militarilor – părţilor vătămate, cinstea şi demnitatea lor [4, p. 282]. ***Obiectul material*** al infracţiunii prevăzute de art.369 CP RM îl reprezintă corpul victimei.

***Victima*** infracţiunii de încălcare a regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, stabilită la art.369 alin.(1) CP RM, este militarul care nu se află într-un raport de subordonare faţă de subiectul infracţiunii.

Menţionăm că odată cu apariţia încălcărilor regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare propriu-zis, provoacă apariţia altor infracţiuni, ca reacţie de răspuns la nelegiuirile admise în acelaşi mediu militar. Spre exemplu, în Decizia Curţii de Apel Chişinău nr. 1a-585/13 din 18 martie 2013, putem observa din partea descriptivă că inculpatul a declarat că a dezertat repetat din cauza că nu doreşte să satisfacă serviciul militar în termen, deoarece asupra sa s-ar fi aplicat forţa fizică în cadrul unităţii militare [5, p.2]. Cert este faptul că răspunderea pentru această infracţiune ar putea curma consecinţele negative provocate de fapta prejudiciabilă reglementată la art.369 CP RM, şi ar pune punct cercului vicios de transmitere „a moştenirii, a tradiţiilor" ilicite generaţiilor de militari care îşi vor satisface serviciul militar în viitor.

***Latura obiectivă*** a infracţiunii prevăzute la art.369 alin.(1) CP RM include următoarele două semne: 1. fapta prejudiciabilă exprimată în acţiunea de încălcare a regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare şi dacă această încălcare s-a manifestat prin acte de violenţă; 2. timpul săvârşirii infracţiunii: timpul îndeplinirii serviciului militar [3, p. 1198].

Această infracţiune poate fi săvârşită în dispozitivul unităţii militare, pe teritoriul sau în afara teritoriului ei, în timpul exercitării obligaţiunilor de serviciu militar sau în timpul de odihnă, în timpul activităţii sportive, culturale, în timpul învoirilor din unitatea militară, în timpul aflării în delegaţie, în instituţiile medicale etc. Componenţa de infracţiune discutată e prezentă în cazurile în care lovirea sau alte acte de violenţă au fost săvârşite în legătură cu îndeplinirea de către victimă a obligaţiunilor legate de serviciul militar, adică în cadrul activităţii de serviciu a acestuia [6, p. 747].

***Subiectul infracţiunii*** de încălcare a regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, este unul special, adică un militar, o persoană aflată în pregătirea militară obligatorie sau un rezervist, care

caracterizează statutul special al persoanei, are vârsta de 18 ani şi este responsabil în momentul săvârşirii infracţiunii. Totodată, acesta trebuie să corespundă la anumite criterii prevăzute de lege, şi anume: a) cetăţenii încorporaţi în serviciul militar în termen sau în serviciul cu termen redus – din ziua includerii în tabelul nominal al unităţii militare; b) cetăţenii încadraţi în serviciul militar prin contract – din momentul intrării în vigoare a contractului; c) cetăţenii înmatriculaţi în instituţiile de învăţământ militar – din ziua înmatriculării; d) rezerviştii concentraţi sau mobilizaţi – din ziua încorporării de către centrul militar [7, p. 198].

Dacă încălcarea s-a manifestat prin acte de violenţă, stabilită la art.369 alin.(1) CP RM, este posibilă doar dacă fapta prejudiciabilă este săvârşită cu intenţie, iar ca motive ale infracţiunii pot fi motivele generale (răzbunare, motive huliganice, ură, interes material, străduinţa de a evita unele urmări nedorite, neplăcute; străduinţa de a ascunde unele fapte; frica; nemulţumirea; dezacordul etc.), precum şi motive speciale (de exemplu: din motive de serviciu).

La aplicarea pedepsei pentru infracţiunea neconsumată (pregătire şi tentativă) şi luarea în considerare a circumstanţelor în virtutea cărora infracţiunea nu a fost dusă până la capăt, judecătorii urmează să reţină că norma aceasta include doar acele împrejurări care nu depind de voinţa vinovatului. Totodată, se va lua în consideraţie şi atitudinea vinovatului faţă de aceste circumstanţe, care s-a manifestat în acţiuni privind învingerea lor, capacitatea şi pregătirea de a li se opune [8, p. 201].

În literatura de specialitate autohtonă el este văzut ca cea de-a doua variantă – tip de infracţiune, specificată la lit.c) alin.(2) art.369 CP RM, şi se exprimă în încălcarea regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, în timpul îndeplinirii serviciului militar, dacă între ei nu există raporturi de subordonare şi dacă această încălcare s-a manifestat prin acte de violenţă constând în vătămarea intenţionată uşoară sau medie a integrităţii corporale sau a sănătăţii [3, p. 1197]. În alt context, atunci când se comite încălcarea regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, în timpul îndeplinirii serviciului militar, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, iar urmările prejudiciabile sunt grave, atunci se va efectua calificarea de la art.151 CP RM.

Legislaţia militar-penală reprezintă o parte componentă durabilă şi inalienabilă a dreptului penal al Republicii Moldova, decurgând din prevederile cu privire la sarcinile şi principiile dreptului penal, temeiurile răspunderii penale, noţiunea infracţiunii, responsabilitate, vinovăţia şi formele ei, circumstanţele care exclud caracterul penal al faptei prevăzute de legea penală, participaţia, condiţiile şi limitele răspunderii penale pentru infracţiunea neconsumată etc. Concomitent, legislaţia militar-penală în vigoare a Republicii Moldova conţine norme speciale, care sunt determinate de specificul de organizare, viaţă şi activitate a FA, a altor trupe şi formaţiuni militare cu privire la asigurarea securităţii militare a statului [4, p. 31].

În lumina acestor dispoziţii normative, se poate menţiona că factorii principali care favorizează comiterea faptelor reunite sub denumirea marginală de încălcare a regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, sunt: organizarea insuficientă de către comandanţi a pregătirii de

luptă şi a activităţii educative individuale; cunoaşterea superficială de către aceştia a climatului moral-psihologic în colectivul de militari; formalismul, lipsa de responsabilitate, lipsa de control asupra activităţii persoanelor cu funcţie de răspundere din subordine; neacordarea atenţiei cuvenite activităţii de adaptare a militarilor nou-veniţi etc. La rândul său, încălcarea regulilor statutare cu privire la relaţiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, reprezintă cauză principală a săvârşirii altor infracţiuni militare (de exemplu, a dezertării şi a eschivării de la serviciul militar) [9, p. 3-4].

**Referinţe:**


1. АЛИЕВА, Э.К. *Нарушения правил уставных взаимоотношений между военнослужащими при отсутствии между ними отношений подчиненности*, https://cyberleninka.ru/article/n/narusheniya-pravil-ustavnyh-vzaimootnosheniy-mezhdu-voennosluzhaschimi-pri-otsutstvii-mezhdu-nimi-otnosheniy-podchinennosti/viewer (accesat la data de 28.10.2019).
2. MARIŢ, Al. ş.a. *Note de curs. Drept penal. Partea generală.* Chişinău: USEM, 2013.
3. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chişinău, 2015.
4. ULIANOVSCHI, X. *Manual de drept penal militar.* Chişinău: ULIM, 2015.
5. Decizia Curţii de Apel Chişinău nr. 1a-585/13 din 18 martie 2013, sursa: https://cac.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php.
6. ВАУЛИНА, Т.И., и др. *Уголовное право. Особенная часть*. Москва: Норма, 2001.
7. ULIANOVSCHI, X. *Conceptul infracţiunii militare în dreptul penal*. Chişinău, 2011.
8. BARBĂNEAGRĂ, Alexei ş.a. *Codul penal al Republicii Moldova, Comentariu*. Chişinău, 2003, pag. 201.
9. БАЕТОВ, К.Ж. *Уголовно-правовая и криминологическая характеристика нарушения уставных правил взаимоотношений между военнослужащими при отсутствии между ними отношений подчиненности, Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Караганда, 2008.


*Recomandat*

***Xenofon ULIANOVSCHI,*** *dr. hab., prof. univ.*